

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 30, nr. 4 (december 2014)

Van de voorzitter

De laatste Kroezeboom van 2014 ligt voor u. In onze vereniging is het afgelopen jaar weer heel wat gebeurd. Wij denken hierbij aan de werkzaamheden in de kas bij de Cactus Oase. De 10 vrijwilligers maken er echt een "kabinet stukje" van. Zoals jullie weten is de toegang voor onze leden gratis!

Onze redactie heeft het toch weer voor elkaar gekregen om telkens een interessante Kroezeboom en op tijd bij u te krijgen. Daaraan hebben de bezorgers ook hun steentje bijgedragen, onze dank daarvoor.

Tevens doen wij een beroep op u om enkele vrijwillige redactieleden toe te voegen aan ons team, graag contact opnemen met het bestuur.

In het archief wordt bijna dagelijks gewerkt aan de historie van Reurle. Weet u dat elke eerste woensdagmiddag van de maand ook u terecht kunt voor informatie. Op 21 september hebben wij de nieuwe burgemeester Joost van Oostrum in ons archief mogen ontvangen. Wij hebben hem onze activiteiten duidelijk gemaakt en onze huisvesting laten zien en medege-deeld dat wij hier tot in lengte van jaren willen blijven. Tevens hebben we hem verteld dat alle voorgaande burgemeesters lid waren of zijn van onze vereniging!

Via de website komen steeds meer bestellingen van boeken en dvd's online binnen.

Het boek "Bonenstaken tegen Bajonetten" over de Franse tijd van Napoleon in Ruurlo van 1795 tot omstreeks 1813 is gerealiseerd en is op 14 november gepresenteerd.

Een prachtig stukje werk door onze vrijwilligers wat u niet mag missen.

Het boek is te koop voor € 14,95 bij Old Reurle, VVV en The Read Shop.

De zes thema-avonden, vanaf oktober beloven weer zeer interessant te worden. Elke tweede woensdagavond van de maand tot en met maart 2015 houden wij deze in de Sprankel noteert u dit alvast in uw agenda, zodat u het niet mist!

Op zaterdag 13 september(Monumentendag) hebben wij de Agneta, Doolhof en de Kasteeltuin gepromoot.

Wij wensen u prettige feestdagen en een goede jaarwisseling en natuurlijk veel lees plezier in ons nieuwe boek.
Tot 14 januari in de Sprankel.

Met vriendelijke groet,
J.H.(Jaap) Holtslag.

Van de redactie

**Wij wensen iedereen fijne en kerstdagen
en een voorspoedig 2015**

Rina Florijn heeft aangegeven vanwege hervonden werk geen tijd meer te hebben voor de redactie. We danken haar voor haar inzet en hopen dat ze bijdragen zal blijven leveren aan ons blad.

Wij hebben voor onze redactie ook een grote wens: de continuïteit van ons mooie blad bewaren. Wij zijn daarom dringend op zoek naar enkele nieuwe redactieleden en/of mensen die kopij willen leveren. Of mensen die een interessant verhaal hebben en ze ons wel willen vertellen waardoor wij er gezamenlijk een verhaal van kunnen maken. Daarmee kunnen we stukjes geschiedenis voor de toekomst bewaren.

Degenen die ons team willen versterken kunnen zich melden bij het bestuur.
Voor kopij en verhalen kunt u zich wenden tot de redactie, zie de achterste bladzijde.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 1 is 2 februari 2015.
U kunt het verzenden naar: E: braakhekkewh84@gmail.com of voor het adres,
zie de colofon.

Presentatie boek

"Bonenstaken tegen Bajonetten"

Na het naslagwerk "Ruurlo van 1900 tot Berkelland", waarin de geschiedenis van de laatste honderd jaar is beschreven, heeft de Historische Vereniging Old Reurle een nieuw historisch boek uitgegeven. In dit boek met de titel "Bonenstaken tegen Bajonetten" en ondertitel "Ruurlo onder Napoleon" is het de auteurs gelukt om op een boeiende en interessante manier de geschiedenis te beschrijven uit een periode, die zich tweehonderd jaar geleden afspeelde n.l. de Franse Tijd van 1795 tot 1815.

In deze woelige tijd kreeg ook de Ruurlose bevolking te maken met de overheersing van vreemde legers. Hoe de bewoners dit ervaren hebben, is uitgebreid beschreven in documenten, die door Jan Oonk, Wim Gotink en Willem Elschot in de archieven van Arnhem, Doetinchem en niet te vergeten in het archief van Old Reurle boven tafel zijn gehaald. Het interessante hiervan is, dat de altijd bewaard gebleven informatie over de plaatselijke gebeurtenissen nu voor een ieder beschikbaar en leesbaar is gemaakt.

De gebeurtenissen worden uit de doeken gedaan in een tiental hoofdstukken, waarin de inwoners van Ruurlo regelmatig bij naam en boerderijnaam worden genoemd. Veel huidige plaatsgenoten zullen hun voorouders herkennen en kunnen lezen hoe goed of slecht zij het hebben gehad in de jaren rond 1800 toen de soldaten langs

de boerderijen trokken op zoek naar eten, drank, goederen en dieren. Dit zorgt voor boeiende verhalen.

De teksten worden afgewisseld met vele kleurige afbeeldingen die zijn afgedrukt op papier van kwaliteit, waardoor het een boek is geworden om van te genieten.

Op vrijdag 14 november ontving Jan Oonk uit handen van voorzitter Jaap Holtslag van Historische Vereniging Old Reurle in de bibliotheek officieel het eerste exemplaar van het boek "Bonenstaken tegen Bajonetten".

Uit handen van voorzitter Jaap Holtslag van Historische Vereniging Old Reurle (links) ontving Jan Oonk het eerste exemplaar van het boek. Op de achtergrond Rina Florijn die de opmaak en eindredactie verzorgde.

Tijdens de presentatie lichtte Jan Oonk in het kort de inhoud toe: "Het boek gaat over Ruurlo en welke weerslag die grote politiek had op het dagelijks leven van de mensen hier tijdens de Franse overheersing. Welke schade ze geleden hebben als gevolg van doortrekkende troepen, welke hand- en spandiensten ze hebben moeten verrichten voor achtereenvolgens Hannoveraanse en Franse legers. Hoe Ruurlose jongeren slaags raakten met Franse militairen op de kermis in 1796. Ook de dienstplicht van Ruurlose jongens in Franse dienst komt aan de orde.

Natuurlijk komt Napoleon af en toe voorbij, maar hoofdzakelijk om de contouren te schetsen waarin de gebeurtenissen plaatsvonden.

Uit de volkstelling van 1808, die volledig wordt weergegeven, blijkt dat Ruurlo in dat jaar 335 woningen telde met in totaal 1937 inwoners. Naast Jan Oonk was ook Wim Gotink nadrukkelijk betrokken bij de samenstelling van het boek. Vanwege zijn ziekte moest Gotink in de loop van het traject afhaken. "Helaas heeft hij door zijn overlijden in mei 2013 de voltooiing en de publicatie niet mee mogen maken. Zonder Wim was het boek er echter nooit gekomen, vandaar dat hij met recht als mede-auteur wordt genoemd," verklaarde Jan

Oonk. Naast de auteurs hebben ook Rina Florijn, Bert Kettelerij en Leo Besselink van Old Reurle een bijdrage geleverd bij het vergaren en selecteren van het illustratiemateriaal. De opmaak werden verzorgd door Rina Florijn en drukkerij Weevers uit Vorden waar het boek ook gedrukt is.

Te koop

De prijs van het boek bedraagt € 14,95 en is te koop bij de VVV en The Read Shop in Ruurlo. Ook kan men het boek bestellen per e-mail: info@oldreurle.nl en via de website [www. Oldreurle.nl](http://www.Oldreurle.nl) in de webwinkel of bij een van de bestuursleden van Old Reurle.

De gang naar de kapper

Wim Huitink

Dat opa Huitink, die ruim 115 jaar geleden een smederij runde in de Dorpsstraat alhier, de coiffure en haar verzorging ervan in zijn gezin kennelijk nog al hoog in het vaandel had staan en daar ook wel "iets" voor over had, moge blijken uit bijgaande jaarrekening van de kapper uit

1898 die nadat opa zijn tegenrekening hiervan had afgetrokken, keurig volgens afspraak het resterende bedrag voldeed waarna het hele gezin, zeg maar voor: "**één knaak en één cent**", er weer voor een heel jaar geknipt en geschoren bij liep.

1898 Nota			
van J. Meerkvink			
aan den heer W. Huitink			
Tijdsink een jaar scheren			2.50
Huitink			2.50
15 Januari	Hendrik Knippen		5
28 "	Herman		5
29 "	Jaap		5
12 Feb	Jan		5
12 April	Rika		5
6 April	Hendrik		5
23 "	Herman		5
30 "	Jan		5
14 Mei	Jaap		5
18 Juni	Rikken Hendrik		10
9 Juli	Herman		5
16 Aug	"		5
12 Nov	Hendrik		5
29 "	Jan		5
3 Dec	Herman		5
Tamen			5.80
			af 3.21
			2.51

EEN RUS IN RUURLO, 865 RUSSEN IN LEUSDEN

De eerste lezing van dit jaar werd verzorgd door Remco Reiding, de zaal was vol en je kon een speld horen vallen. Wij meenden dat we dit verhaal ook onze andere leden, die niet aanwezig waren het konden onthouden. Voor Remco is dit een levenswerk geworden. Moet u zich eens voorstellen dat uw naaste (man, vrouw-, broer, zus, vader of welk familielid dan ook) opgeroepen was om tegen de vijand te gaan strijden, je neemt afscheid van elkaar en je ziet elkaar nooit weer, hoort nooit meer iets van hem of haar en zelfs zoveel jaar na WO2 weten de meeste van deze familieleden nog steeds niet wat er gebeurd is. Leest u er ook eens op na op internet: www.russisch-ereveld.nl/archief/vermist_in_kazachstan_nl.pdf of www.russisch-ereveld.nl/nieuws.html Misschien een fijne kerstgedachte om € 50,-- te storten op NL 88 RABO 0127 654 739 om het mogelijk te maken voor nabestaanden die getraceerd zijn om het graf van hun vader of broer te bezoeken en daarmee eindelijk een einde aan de onzekerheid te maken. U weet hoe goed de pensioenen in Rusland zijn. Zoals de Russische Zoja zei: "dat de hereniging met haar vader die 60 jaar vermist was geweest, haar ziel en zijn ziel rust gaf....."

Student journalistiek Remco Reiding hoort in 1998 van het vergeten Russisch Ereveld in Leusden. Er liggen 865 oorlogsslachtoffers uit de Sovjet-Unie, van wie er één in Ruurlo kwam te overlijden. Inmiddels heeft Reiding (Amersfoort, 1976) van 195 soldaten de nabestaanden getraceerd.

Door Remco Reiding

*Een overzichtsfoto met zonnestralen
(foto: Henriëtte van Breukelen/Stichting Russisch Ereveld)*

Een Rus in Ruurlo? Jazeker! Nou ja, een inwoner van de toenmalige Sovjet-Unie om precies te zijn. Een zekere I. Balotine kwam op 31 maart 1945 om het leven tij-

dens de bevrijding van Ruurlo. Zijn volledige naam is nooit bekend geworden, evenmin waar hij vandaan kwam.

Jarenlang lag deze Balotine begraven op de algemene begraafplaats: in het algemene graf 18, tweede klasse. Tot 1962. Toen gaf de burgemeester toestemming tot opgraving van zijn stoffelijke resten. Balotine werd evenals elf andere nog in Nederland verspreid liggende oorlogsslachtoffers uit de Sovjet-Unie herbegraven op het Russisch Ereveld, waar toen al 851 'Russen' hun laatste rustplek hadden gevonden. Op zijn grafsteen staat in Cyrillische letters: Советский воин Болотин oftewel Sovjetsoldaat Bolotin.

Mijn eerste kennismaking met het Russisch Ereveld dateert van 1998. Op de redactie van de Amersfoortse Courant was ik attent gemaakt op deze bijzondere maar in de vergetelheid geraakte begraafplaats. Vervolgens kon ik mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen. Dat ging zo:

Op de fiets rijd ik naar de algemene begraafplaats Rusthof, aan de rand van Amersfoort, aan de overkant van de A28. Aan de linkerkant, voorbij de ingang, zie ik een muur van bruine bakstenen, waarin de voegen loslaten. Op de toegangspoort staan twee stenen vazen, die tot 1947 de balustrade van de middeleeuwse, Amersfoortse waterpoort Monnikendam sierden. Hierachter moet een vergeten oorlogsbegraafplaats liggen.

Ik loop door de poort naar binnen en zie aan twee kanten lange rijen identieke graven. Hier liggen ze dus: honderden Sovjet-Russische oorlogsslachtoffers. Het zijn er 865, lees ik op het informatiebord van de Oorlogsgravenstichting, die het onderhoud voor zijn rekening blijkt te nemen. Het ereveld mag goed worden verzorgd, het ligt er verlaten bij. Vrijwel niemand kijkt naar deze 865 vergeten oorlogsslachtoffers om. Naast elke tweede grafsteen staan narcissen, maar bij geen enkel graf zijn door bezoekers bloemen geplaatst.

Wie zijn deze soldaten? Hoe zijn ze hier beland? En hoe komt het dat ik, als Amersfoorter nota bene, nooit van dit Russisch Ereveld heb gehoord?

Ik vind het moeilijk te verkroppen dat de families van deze Sovjetsoldaten nooit zijn geïnformeerd over het lot van hun vermiste bloedverwant. Hoe kan het dat meer dan vijftig jaar lang niemand ook maar één nabestaande heeft weten te traceren?

Uit het grafregister en de informatie op het bord van de Oorlogsgravenstichting maak ik op dat er drie groepen oorlogsslachtoffers op het Russisch Ereveld begraven liggen. In het nabijgelegen Kamp Amersfoort, een gevangenenkamp aan de rand van de stad, hebben 101 Sovjet-Russen gevangen gezeten. Aan mishandeling, honger en ziekte zijn er 24 in het kamp gestorven. De overgebleven 77 zijn door de Duitsers op 9 april 1942 gefusilleerd.

Na de oorlog zijn de stoffelijke resten van nog eens 691 Sovjet-Russen overgebracht vanuit het Limburgse dorp Margraten, waar de Amerikanen een permanente Amerikaanse begraafplaats hebben aangelegd. Voor Amersfoort werd gekozen, omdat hier al 101 Russen begraven lagen.

De overige 73 zijn her en der in Nederland overleden. Het gaat om dwangarbeiders en Sovjetsoldaten die in krijgsgevangenschap hebben gekozen voor een Duits uniform. In Nederland hebben vooral de Georgiërs die op Texel aan het einde van de oorlog in opstand kwamen, bekendheid gekregen. Maar er zijn veel meer voormalige soldaten uit het Rode Leger in Duitse dienst in ons land geweest. Zo ook, vermoedelijk, I. Balotine. Hij is waarschijnlijk met een Duitse eenheid meegekomen naar Ruurlo.

*Grafsteen van de Rus uit Ruurlo
(foto Stichting Russisch Ereveld)*

Het Russisch Ereveld, zo begrijp ik, is een na de oorlog aangelegde begraafplaats waar de in Nederland gestorven of begraven Sovjet-Russische oorlogsslachtoffers zijn bijeengebracht. Een verzamelplaats voor dode Russen.

Het ereveld is de hele Koude Oorlog lang een kille plek gebleven. Waar de graven keurig verzorgd zijn, maar waar nooit een enkel graf wordt gesierd door een bloemetje, neergelegd door de familie. Een begraafplaats vol onbekende soldaten uit een ver land, jongemannen zonder gezicht of levensverhaal, soldaten met een naam weliswaar, maar die staat geschreven in een mysterieus letterschrift. Een plek voor hoogwaardigheidsbekleders en diplomaten, die er eens per jaar een krans komen leggen.

Langzaamaan zijn deze Sovjetsoldaten uit beeld verdwenen, ook voor de inwoners van Amersfoort en Leusden. Als zelfs Kamp Amersfoort, waar tienduizenden landgenoten in doffe ellende gevangen hebben gezeten, uit ons geheugen is gewist, wie herinnert zich dan een stel anonieme soldaten uit het land van de nieuwe vijand?

Generaal-majoor Isjtsjenko sprak tijdens de opening van het Russisch Ereveld in 1948 de verwachting uit dat het Nederlandse volk niet zal vergeten, maar zijn woorden lijken ijdel te zijn geweest. De soldaten rusten in gewapende vrede en hun families weten nog steeds niet waar hij is gebleven.

Twee jaar lang sla ik het stof van archieven, op zoek naar informatie over de Russen die in Leusden begraven liggen. Eindelijk vind ik de door de Amerikanen opgemaakte Reports of Burial van alle 691 in Margraten begraven Sovjet-Russen.

Ik blader voorzichtig door de dikke stapel doorslagen, op flinterdun, vergeeld papier. Steeds meer namen, steeds meer grafnummers. Dan valt mijn oog ineens op getypte letters onderaan het rapport. Wat krijgen we nou? Ineens staat er bij 'emergency addressee' iets genoteerd. 'Petr

Kowalj'. Emergency addressee: 'Hanila Kowalj, Stadt. Alushta, Krim, Ssudatsjastr, Nr. 5'.

De Krim, dat is een schiereiland, in 1954 door partijsecretaris Chroesjtsjov aan Oekraïne geschonken, tot irritatie van veel Russen. Ik zoek driftig op internet en in atlanten naar Alushta. De spelling leidt eerst tot problemen, maar dan vind ik, aan de kust van de Zwarte Zee, een plaatsje met de naam Aloesja. Zou daar een Ssudatssja-straat zijn geweest? En wie woont er nu op nummer vijf? Ik breng alle adressen in kaart. Het is een enorm puzzelwerk. Hoeveel provincies, rayons, steden en dorpen zijn niet hernoemd, wanneer een nieuwe clan aan de macht kwam? Hoeveel regio's zijn niet herverdeeld? En wat zitten er veel fouten in de namen en plaatsnamen!

Mijn oog valt op het emergency addresse van een andere soldaat. Krimsemveropel staat er genoteerd. Zou ook deze soldaat op de Krim hebben gewoond? Ik lees de naam die erbij vermeld staat: Aleksandra. Zou zij de moeder of vrouw zijn van deze soldaat? De echtgenote of moeder van Vladimir Botenko of Wadimir Batjenko, zoals zijn naam op het Report of burial staat geschreven?

Huisnummer 14 blijkt een flatgebouw van vijf etages. Ik loop de betonnen trap op naar de tweede verdieping, door Russen aangeduid als de derde, omdat ze de begane grond als eerste etage bestempelen. Ik sta voor de houten deur van appartement 21. Ik haal diep adem en druk op de zwarte, ronde knop van de deurbel.

Vijf, tien, vijftien seconden blijft het stil. De seconden lijken uren. Anderhalf jaar onderzoek schiet als een film aan mij voorbij. De honderden brieven, telefoontjes, faxen en e-mails. het gebrek aan medewerking van allerlei instanties. De vondst van de eerste emergency addressees, de eindeloze zoektocht in Aloesja en de tragische afloop daarvan. En nu sta ik hier, voor een deur in een onbekend stadje. Hebben de bewoners van dit flatje een spoor dat uiteindelijk naar Vladimir Botenko en zijn fa-

milie leidt? Of heeft Vladislav Jeletski van het Veteranencomité mij doorverwezen naar mensen die niets van een vermiste soldaat weten?

Dan gaat de houten deur van het appartement eindelijk open. In de deuropening staat een kleine man met zilvergrijze haren.

Remco Reiding (1976) spoorde uiteindelijk nabestaanden van 195 soldaten op. Hij ontving daarvoor een onderscheiding van het Russische ministerie van defensie en werd dit jaar door de Nederlandse autoriteiten geridderd. Zijn zoektocht en de geschiedenis van het Russisch Ereveld heeft hij beschreven in een boek, Kind van het Ereveld, dat in april 2012 uitkwam. Wie de opsporing en het grafbezoek van nabestaanden wil steunen, kan het graf van een soldaat adopteren.

Meer informatie:

*www.kindvanhetereveld.nl
en www.russisch-ereveld.nl.*

Over Balotine komt Reiding tijdens zestien jaar onderzoek vrijwel niets te weten. Wie weet hoe hij in Ruurlo is beland? Heeft hij iets te maken met de groep gevluchte of gedeserteerde Russen die in het naburige Borculo zijn ondergedoken, onder wie Boris Batjuchin, die na de oorlog in Borculo bleef wonen? Hoe is Balotine om het leven gekomen? Wie heeft zijn lichaam opgebaard en waar? Is er na de oorlog nog weleens stil gestaan bij zijn overlijden? En welke verhalen zijn nog meer bekend over Russen in Ruurlo en omgeving? Mocht u meer weten, laat het dan weten aan de redactie of rechtstreeks bij Remco Reiding (russisch_ereveld@hotmail.com) T: 06-14393859).

Kamperman wordt Sven voor Ogen

In het hart van Ruurlo, op de hoek van de Dorpsstraat (nr. 17) en de Esweg stond jarenlang een wat vervallen huis uit de negentiende, deels twintigste eeuw. Het behoorde toe aan begrafenisondernemer Kamperman. Het pand zal plaatsmaken voor de nieuwe winkel van opticien Sven en enkele appartementen. Wat is er bekend over deze locatie en zijn bewonersgeschiedenis?

Arjen van Gijssel

Historische kern

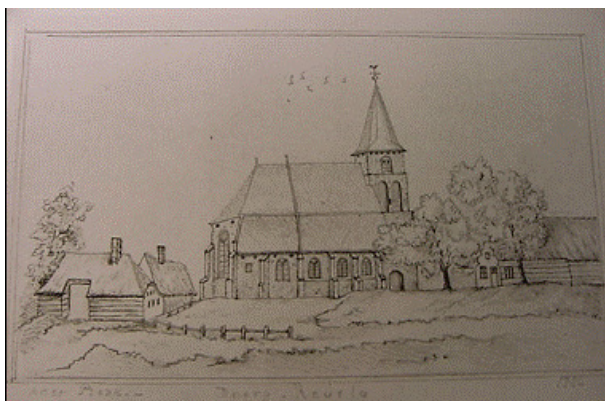
De historische kern van een dorp is altijd van grote archeologische waarde en zeker een perceel dat aan de voet van de kerk ligt. De Dorpskerk is het oudst bewaarde gebouw in het dorp Ruurlo. Gebouwd op een dekzandplateau, zal de kerk vanaf zijn

stichting (romp dertiende, toren veertiende eeuw) woningen in zijn nabijheid hebben gekend. De bewonersgeschiedenis van Dorpsstraat 17 ('Kamperman', naar zijn laatste bewoner) zou daarmee wel eens zevenhonderd jaar terug kunnen gaan, en mogelijk verder.

Eeuwenlang trokken groepen jager-verzamelaars in deze streek rond. Toen het grondwaterpeil hier rond het jaar duizend zakte, werd het mogelijk op de hoger gelegen gebieden voor vast te gaan wonen. Vanaf grofweg de dertiende eeuw is sprake van een fixatie van erven. Daarop waren boeren gevestigd, die met plaggen en het uitrijden van mest de grond vruchtbaar hielden en het perceel gaandeweg verder ophoogden. De kerk lag op het knooppunt van wegen die de erven verbonden. De boeren die later hun bedrijf met middenstandsactiviteiten gingen combineren en weer later de gespecialiseerde middenstanders. In die zin is opticien Sven een specialist in een lange rij van respectabele vaklui als boer, kleermaker, bakker, hoofdonderwijzer, pettenwinkelier, timmerman, koster en begrafenisondernemer. Al deze beroepen werden op deze locatie naast de kerk beoefend.

Situatieschetsen

De oudste situatieschetsen van de dorpskern ontleen we aan pentekeningen uit begin achttiende eeuw.

Afbeelding 1: Pentekening (1732) van Ruurlo door Cornelis Pronk. De onderzoekslocatie bevindt zich links op de tekening en is op dat moment bebouwd met een boerderij van het hallenhuistype. Het onderschoer bevindt zich aan de noordzijde (i.p.v. aan de straatzijde).

Op de bekende afbeelding van Cornelis Pronk (afb. 1) is de locatie met de kerk getekend vanuit het noorden. De kerk ligt op een lichte verhoging en tegenover de kerk staat een pand op de plek van het huidige plangebied Dorpsstraat 17 en de Esweg. Op de pentekening is op de plek

van het plangebied schematisch een dorpsboerderij weergegeven met de niendeuren naar het noorden. De bebouwing aan de koorzijde wordt van de begraafplaats gescheiden door een smal zandpad, de latere Dorpsstraat. Aan de Dorpsstraat staan meerdere boerderijen afgebeeld.

Op de tweede tekening van Ruurlo (afb. 2) is de Dorpsstraat richting de Dorpskerk weergegeven, komende vanuit het zuiden. De rondtrekkende tekenaar Jan de Beijer zal de toenmalige situatie vanuit de Dorpsstraat, hebben getekend. Daarbij zien we aan de rechterzijde een aantal vakwerkhuisen afgebeeld. Het betreft zogeheten hallenhuizen met de niendeuren aan de Dorpsstraat. Dit type huizen is gangbaar geweest vanaf de veertiende eeuw en was erg in zwang in Oost-Nederland en het aangrenzende Westmünsterland. De boeren leefden er onder één dak met het vee en de oogst, welke via het onderschoer en de niendeuren droog tot op de deel kon worden gereden.

Afbeelding 2: Pentekening van Ruurlo rond 1743 door Jan de Beijer. Het plangebied ligt achter de bebouwing aan de rechterzijde van de Dorpsstraat, ter hoogte van de bomen. Links smederij met kavalje (box voor het bekappen en beslaan van paardenhoeven)

Veel van deze hallenboerderijen zijn in de loop der eeuwen verdwenen, maar enkele ervan zijn nog bewaard gebleven, o.a. in Eibergen, Groenlo en Bredevoort. De vakwerkhuisen van hout, leem en stro waren aanvankelijk met stro of riet gedekt, later met daktegels en dakpannen. In de zeventiende en achttiende eeuw zijn veel van deze boerderijen vervangen door bakstenen huizen. De tekening geeft in ieder geval een beeld van Ruurlo zoals we dat

niet lang geleden nog kenden: een dorpsnederzetting met een sterk agrarische inslag (Bron: Van der Kuijl et. Al.).

Bewonersgeschiedenis

Een overzicht van de eigenaren en bewoners van panden in Ruurlo bezitten we dankzij Frits Toevank, de enkele jaren geleden overleden dorpshistoricus van Ruurlo. Volgens zijn overzicht was bakker Jan Bemer in 1830 eigenaar van het pand. Hij had het pand van kleermaker Vos gekocht. Jan Bemer was getrouwd met Henrietta Alexandrina C. Dokhoven, later vermeld als Henderietta Alexanderina Sarelotta Dokhooren. De naam van haar vader wordt in de huwelijksakte geschreven als 'Dochooren'. Als we de kadastrale kaart van 1830 bekijken, zien we ter plaatse van Dorpsstraat 17 een pand (B.6) waar door Toevank als naam bijgeschreven staat : Dokhovenhuus.

Uit nader onderzoek blijkt dat dit niet juist is. Het betreffende pand is niet Dokhoven, maar het huis dat tegenwoordig als Kamperman bekend staat. Dokhoven lag aan de andere kant van de Dorpsstraat. Beide panden waren in 1833 eigendom van voormalig bakker Jan Bemer, die de werkzaamheden in de bakkerij (Dokhoven, later huisnummer B 16) echter over had gedragen aan zijn schoonzoon Joost Holmer

en zelf op Dorpsstraat 17 (huisnummer B 6) ging wonen. Toevank begint de bewonersgeschiedenis van de locatie met de kleermaker in 1820; waarschijnlijk is het pand rond die tijd gebouwd.

Na het overlijden van het echtpaar Bemer gaat het pand in 1867 over aan Jan Willem Marsman en familie. Die familie vertrekt in 1870 naar Noord-Amerika en het pand gaat in 1874 over aan Antonie Ensink, een hoofdonderwijzer. In 1897 wordt het verkocht aan Azer Meijer Heijmans, koopman winkelier (pettenwinkel). In 1910 gaat het pand over aan Berend de Bruin (koopman) en Klaartje van Dam. Er is dan sprake van inwoning van een broer (slager) en winkelbedienden. Als Berend en Klaartje in 1922 naar Lochem vertrekken, komen de Kampermans er wonen.

Deze laatste familie, betrok oorspronkelijk een woning, loods en tuin. Deze breidde het binnen een paar jaren later uit met een werkplaats (1928) en een bijgebouw (1929). Zoon Berend volgde zijn vader op als timmerman en werd net als zijn vader koster. Diens zoon Jan nam dat kosterschap weer over en maakte als timmerman tevens doodskisten. In 1974 stapte Jan Kamperman volledig over op het begrafenisondernemerschap. In 2001 werd het bedrijf door Monuta overgenomen.

Afbeelding 3: Foto met van links naar rechts Dorpsstraat 17, stalling Keizerskroon en De Keizerskroon. De stalling is in 1958 afgebroken waarna de Esweg is aangelegd.

Archeologische verkenning

In het plangebied zelf had nog niet eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Maar uit opgravingen op het Dorpsplein in 2002 was al bekend dat het kerkhof rond de Dorpskerk verder doorliep tot onder de huidige Dorpsstraat. Onder het wegdek van de Dorpsstraat werd op circa 2,5 meter uit het koor van de kerk, dus recht tegenover nr. 17, destijds een klein houten kistje aangetroffen met daarin de overblijfselen van een jong meisje, vermoedelijk uit de tweede helft van de zestiende eeuw (Van der Kuijl, 2012, bureauonderzoek). Het vermoeden is dat de Dorpsstraat 17 net buiten de middeleeuwse begraafplaats rond de kerk gelegen is.

Ter gelegenheid van de aanstaande sloop van het pand, vond in 2012 een archeologische verkenning plaats. Het inventariserend veldonderzoek werd uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek, waarbij werd geboord tot een diepte van maximaal 170 cm onder maaiveld. Het onderzoek werd uitgevoerd door Eric van der Kuijl (senior archeoloog) met ondersteuning van Wim Bredewout. Duidelijk werd dat er zoals verwacht een plaggendeek heeft gelegen. Door de vele bouw- en bewoningsactiviteiten, die al teruggaan naar de zeventiende eeuw, kon volgens de onderzoekers (Van der Kuijl e.a.) gesproken worden over oude cultuur-/woongrond. Archeologische resten bevonden zich tussen 64 en 124 cm onder maaiveld.

Interessant is dat er bij een van de vijf boringen een cultuurlaag werd aangetroffen in de vorm van een lemen vloer en een oudere ophogingslaag met brandsporen. Dat waren grote brokken verkoold hout en verbrande leem. De lemen vloer bevatte kleine veldkeitjes en grote kiezels. Er werden verder diverse archeologische indicatoren aangetroffen in de boringen, waaronder roodbakkend aardewerk en Vredens

steengoed uit de tweede helft van de 17^e / eerste helft van de 18^e eeuw. Deze vondsten konden met enige zekerheid worden toegeschreven aan het voormalige 'Dokhovenhuus' en/of een voorganger (hallenhuis) die hier vermoedelijk vanaf de zeventiende eeuw tot en met het begin van de negentiende eeuw gevestigd waren. Andere kleine vondsten uit de zeventiende t/m negentiende eeuw waren: brokjes steenkool, leisteen, een pijpensteel en een verzilverd klemmetje.

Op basis van deze verkenning werd door de onderzoekers een aanbeveling tot vervolgonderzoek gedaan voorafgaand aan de sloop en nieuwbouw. Helaas heeft door omstandigheden (miscommunicatie tussen vergunningsaanvrager en gemeente) dat onderzoek niet plaatsgevonden. We moeten het dus doen met een archeologische verkenning en bronnenonderzoek, waarvan dit artikel dankbaar gebruikt maakt. Dank gaat derhalve uit naar de heren Van der Kuijl, Bredewout en Meulenveld.

Literatuurlijst:

Bredewout, W, J.H. Meulenveld en E.E.A. van der Kuijl, 2012; Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Dorpsstraat 17/17a te Ruurlo, gemeente Berkelland. Hamaland Advies projectnr. 20120336. Zelhem.

Broeke, E.M. en E.E.A. van der Kuijl, 2012; Archeologisch karterend booronderzoek Dorpsstraat 17/17a te Ruurlo in de gemeente Berkelland. Econsultancy rapportnr. 12065837. Doetinchem.

Kuijl, E.E.A. van der, 2014; Briefverslag controleboringen Dorpsstraat 17/17a te Ruurlo. Hamaland Advies rapport 20120336 (addendum). Zelhem.

Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Dorpsstraat 17/17a te Ruurlo, gemeente Berkelland

1910-2014

Op de hoek van de Nieuwe Weg en de Enkeerdlaan stond tot begin september 2014 het boerderijtje 'Paskolk'. Het boerderijtje is inmiddels gesloopt. Op het perceel komt nieuwbouw te staan, met een knipoog naar de boerderij. Wat weten we van de ouder woning en bewonersgeschiedenis?

Willy Braakhekke

Bewonersgeschiedenis

In 1911 kwam 'Paskolk' in de plaats van de 'Pannekooke', met huisnummer H5, welke niet meer aan de bewoningseisen voldeed en daardoor werd afgebroken. (Erftyns Lochem 1557, 1650 verpondingsboek Zutphen Lutticke Leusink). Het stond nabij het 'Leusink' ('Leusinkboer') waar het bij hoorde en werd ook wel 'Klein Leusink' genoemd. Het was later de woning voor de boerenknecht.

Enkele bewoners: in 1680 bewoond door Jan op Klein Leusink of Pannekooke en in 1780 waren dat Gerrit Horstman en Liesabeth Kleijn Luesink. In de loop der jaren was er ook wat grond bijgekocht. In 1859 wordt het vernieuwd en koopt Marinus A. Mekking, daghuurder het. In 1900 wordt het dan verkocht aan Arend Jan Klein Selle gevolgd door Arend Jan Rijkenbarg met zijn vrouw die het pand slopen. Wat nog lang aan de 'Pannekooke / Klein Leusink' deed herinneren waren de drie pruimenbomen welke waren blijven staan.

Daar men het blijkbaar toch niet zo prettig gevonden had om zo dicht bij elkaar te wonen werd besloten de nieuwe behuizing wat verder van het 'Leusink' af te bouwen. ('Groot Luesinck' wordt al in 1555 genoemd, Erftyns Lochem. In 1868 werd het gesloopt en weer herbouwd).

Op de sluitsteen boven de achterdeur van 'Paskolk' kwam AJKS CBM 1910 te staan. Bij het kadaster werd het in 1911 geregistreerd en het kreeg huisnummer F1.

De eerste bewoners waren Arend Jan Klein Selle met zijn vrouw Grada Bouwmeester, hetgeen dan ook gelijk de betekenis van de sluitsteen weergeeft, met dochter Arendina W. Groot Blumink (geboren 1894) en zoon Arend Jan (1896 geboren). In de keuken heeft een merklap gehangen met de

volgende geborduurde tekst: Ter herinnering aan de 40 jarige Echtvereniging van A.J. Klein Selle en G. Bouwmeester 23 maart 1906-1946. Arend Jan Klein Selle was de tweede man van Grada Bouwmeester.

Toen het huis ingewijd werd, met 's middags de ouderen en 's avonds het jongvolk, werd er bedacht dat het huis ook nog een naam moest hebben. Een inwijder vond er het volgende op: voor het huis was een kolk met schoon water, die ook dankbaar gebruikt werd voor de was van de hele buurt. Langs de weg staan nog steeds beukenhagen waarop de was werd gedroogd en zo ontstond de naam 'Paskolk'.

In het veldnamenboek Transvaal ligt in Reurle, 1992 (blz. 16), was een 'pas' oorspronkelijk Middelnederlands voor weide. Het ontwikkelde zich in Ruurlo e.o.

'tot een stuk lage grond dat aangemaakt is' dus onttrokken aan voorheen 'woeste', vaak drassige grond. Kolk is een 'watergat', waar het vee kon drinken (blz. 23). Als je dit combineert dan kom je met 'paskolk' op een lager stuk land aan de rand van het dorp, mogelijk bij een dijk, dat in cultuur is gebracht. Bekend is dat het dorp Roderlo op een hoger gelegen es lag, en dat het vandaar richting 'Rikkelder' omlaag liep en dat zo ongeveer ter hoogte van de huidige begraafplaats, bij Tuitert, een oude landweer liep. De landweer is een afgrenzingswal of sloot-, tegen wilde beesten en indringers die als hindernis voor het binnendorpse vee diende.

Tijdens WO1 kon men tussen de heggen door in gebukte houding ongezien een eind richting dorp lopen om te zien wat daar gaande was. Toen lag 'Paskolk' nog aan de weg Leusinkbrink. Tijdens de slechte tijd (werkverschaffing) is de Nieuwe Weg aangelegd en de Enkeerdlaan eerst in 2000.

Uren, dagen, maanden, jaren

Op oudejaarsavond kwam de 'buurte' vroeger bij elkaar en als dat op 'Paskolk' was dan zei opoe Bouwmeester om middernacht; "Luu effen noar buten hen luustren" en dan werd op het kerkplein door 'Sophia's Lust' het Wilhelmus en onderstaand lied door de muziekvereniging ten gehore gebracht.

Uren, dagen, maanden, jaren,
vliegen als een schaduw heen!
Ach, wij vinden waar wij staren,
niets bestendigst hier beneën!
Op de weg die wij betreden,
staat geen voetstap die beklijft;
Al het heden wordt verleden,
schoon 't ons toegerekend blijft.

Dat de tijd hier 't al verover,
aan geen tijdperk hangt mijn lot:
Gij, Gij blijft mij altijd over,
Gij blijft eindeloos mijn God.
Welk een onheil mij ook nader,
'k vind in U mijn vrede weer;
Gij blijft, die Gij waart, mijn Vader,
wat verander, wat verkeer!

Rhynvis Feith/ Heinrich Albert

Gevolgd door enkele pittige marsen. In het jaarverslag van de muziekvereniging uit 1950 valt te lezen dat de jeugd toen baldadiger begon te worden en het niet meer kon opbrengen om met het afsteken van vuurwerk te wachten.

De rotjes en zevenklappers veroorzaakten brandvlekken in het tenue en het werd zelfs een uitdaging om een rotje in de grote hoorn te mikken. Rond 1956 was de lol er voor de muzikanten helemaal af en verdween deze traditie omdat de overlast te groot was geworden.

Opvolging

Zoon Arend Jan Groot Blumink trouwt in 1928 met Johanna W. Groot Blumink van K 10 in Ruurlo en zij krijgen op zeventien maart 1936 een zoon ook weer een Arend Jan, Jan genoemd in de dagelijkse omgang. Jan had ook nog een ouder zusje Grada maar die stierf al vroeg. De ouders leefden van de boerderij en hadden ook nog grond 'van huis' in het 'Broek'. Zij hielden dit vol totdat ze er te oud voor werden. Jan had geen interesse in de koeien en daardoor werden de koeien van de hand gedaan.

Jan ging na de lagere school naar de Landbouwschool en hielp daarna op de boerderij van zijn ouders en had verschillende soorten banen tot aan zijn pensioen. Hij was erg geïnteresseerd in de auto en motortechniek, maar dat heeft hij niet in de praktijk gebracht. Zijn hobby's waren zijn twee pony's, enkele schapen, geiten, konijnen duiven en o.a. zijn hondje Jacky. Hij ging naar de schietvereniging en ook toneelspelen vond hij leuk. Eén keer per week was hij op de kaartavond met vrienden te vinden. Jan bewaarde bijna van alles, je wist immers nooit of je het later nog kon gebruiken.

De laatste jaren thuis werd hij steeds slechter ter been en kreeg een scootmobiel. Je kon hem vaak bij de oprit van zijn huis zien in afwachting van een praatje met een voorbijganger. Nadat hij bij een val zijn heup brak kwam hij in de Molenberg in Groenlo.

Hij had het daar naar de zin maar zijn gezondheid ging achteruit en hij stierf in 2013.

'Ruurlo #10, 11-06-1999 14.01'. uit 'Domestic Landscapes' van Bert Teunissen
www.bertteunissen.com

'Paskolk' stond ondertussen alleen en verlaten, wel bleven Jans' toeverlaten zich om de boel bekommeren tot de afbraak kwam. April dit jaar kreeg 'Paskolk' onvoor- zien een afscheidsconcert van Sophia's

Lust. Dit keer op het erf zelf. Want wat was het geval? De Palmpasen optocht met over de 100 kinderen met kleurig versierde Palmpasen stokken eindigde in de wei naast 'Paskolk'.

'Paskolk' tijdens Palmpasen 2014

Toekomst

Na de sloop is de nieuwbouw inmiddels gestart. Fam. Memelink en Klein Horstman laten er een moderne woning bouwen met een knipoog naar de boerderij. In de ingangspoort wordt de oude gevelsteen 'Paskolk' ingemetseld.

Bronnen: *Transvaal ligt in Reurle, nog steeds te koop bij Old Reurle*

Mondelinge informatie: mw. te Winkel, mw. Brand en Joop Dimmendaal.

Foto's van Leo Besselink, Bert Teunissen, Arjen van Gijssel en ondergetekende.

Historische Vereniging Old Reurle: Opgericht 15 februari 1984

Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

Voorzitter:	Dhr. J.H. Holtslag, Stationsstraat 10c, 7261 AD Ruurlo T: 0573-453904 E: jh.holtslag@concepts.nl
Secretaris:	Dhr. L.W. Besselink, Noorderweme 6, 7261 PX Ruurlo T: 0573-452376 E: leobesselink@concepts.nl
Penningmeester:	Dhr. A.J. Schepers, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl
Bankrekening:	Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek Rekeningnummer NL48 RABO 0356 7229 96 t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
Tweede voorzitter:	Dhr. A.J. Kettelerij, Borculoseweg 62, 7261 BL Ruurlo T: 0573-452204 E: kettelerijruurlo@hetnet.nl
Bestuursleden:	Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo T: 0573-452409 E: a.schepers@concepts.nl Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo T: 0573-453531 E: b.hummelink@telfort.nl Dhr. H. Wezinkhof, Kapelweg 4, 7251 KM Vorden. T: 0575 556427 E: wezink@planet.nl
Organisatie jaarprogramma:	Mw. J. Schepers-Abbink, mw. I. Hummelink-Klein Brinke
Archeologische Werkgroep Coördinator:	Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem T: 0573-491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
Landbouwwerktuigen Coördinator:	Dhr. D.H. Klein Brinke, Kooiersdijk 2, 7261 RB Ruurlo T: 0573-452048 E: lireko@hetnet.nl
Redactie 'Onder d'n Kroezeboom':	Mw. W.H. Braakhekke, Hengelseweg 8, 7261 LV Ruurlo T: 0573-453496 E: braakhekkewh84@gmail.com Mw. G.M. Dijkman-Spijker, Branderveenweg 4, 7261 RE Ruurlo T: 0573-491250 E: dijkman.spijker@hetnet.nl Dhr. A.K. van Gijssel, Haarskamp 55, 7261 ZB Ruurlo T: 0573-450221 E: a.k.gijssel@zonnet.nl Dhr. G.J. Glijnis, Willem Alexanderlaan 62, 7261 WJ Ruurlo T: 0573-453435 E: gj.glijnis@concepts.nl
Verspreiding Kroezeboom:	Mw. J. Schepers-Abbink
Internetsite:	www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
Archief:	In de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke 1 ^o woensdagmiddag van 1 oktober-1 mei 13.30-17.00 uur en op afspraak. E: oldreurle@gmail.com
Contributie per seizoen:	€ 14,00 persoonlijk lid, € 21,00 voor echtparen. Bij toezending per post € 10,00 extra voor portokosten. Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijfnummer 40103401 Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven onder het nummer ISSN 0929-919X